
Do poslední chvíle se choval neuvěřitelně racionálně

Do poslední chvíle se choval neuvěřitelně racionálně

16.1.2009, rubrika: Rozhovor, strana: 13, autor: Jiřina Šiklová

Zoufalý čin nad slovy k zoufání, tak by se také dalo označit sebeupálení Jana Palacha.

Přestoupil na Filozofickou fakultu Karlovy univerzity v roce 1968, podílel se na všech možných diskusích během roku, měl určitě pocit, že může něco podstatného v této zemi ovlivnit. K tomu byl idealista, vlastenec, studoval historii a byl natolik mladý, že si myslel, že svět je změnitelný činem člověka.

Změny z roku 1967-68 byly prvními událostmi, které generace tehdy dvacetiletých považovala za „svou věc“ a ve které byli aktéry. Proto studenti odmítali kompromisy, které připadaly generaci jejich otců a matek normální a rozumné. Zoufalství těchto dětí nad vzdáváním se pozic, to ustupování před mocí, bylo pro ně zvláště kruté. Co však vhodit do banku, aby se zastavila ta ruleta prostituce svědomí i přistupování na ponižující dohody s Brežněvem?

Prý jsem ho tehdy také učila. Nepamatuji se na něj, ale dodatečně, když jsem sama sobě interpretovala text jeho prohlášení, dopisu Pochodeň číslo 1, jsem si uvědomila, jak racionálně Palach postupoval. V dopise - vzkazu politikům - žádal zastavení cenzury a kolportace novin vydávaných okupačními vojsky a podporu těchto požadavků stávkou. To tehdy bylo ještě splnitelné. První a další koncepty textu, který ještě před smrtí rozeslal a položil v aktovce vedle sebe, jsou zkracovány tak, aby mohly oslovit lidi.

Bojoval do poslední chvíle Pár hodin před smrtí zavolal k sobě do nemocnice studentského vůdce Lubomíra Holečka a řekl mu, aby se další mladí lidé neupalovali. Dokonce se spálenými rty pokoušel vyslovit jméno toho, kdo měl po něm následovat. Skupina taktó odhodlaných studentů asi neexistovala. To by se asi během dalších čtyřiceti let někdo přihlásil. Ale Jan Palach tímto vzkazem a uvedením jména pokračoval ve svém morálním tlaku na generaci rodičů, která se již přizpůsobovala. V těch bolestech bylo jeho jednání až neuvěřitelně racionální. Ještě jednou tím shromáždil živé, oslovil i osobnosti z dalších států. Evropané nejsou buddhističtí mniši, jsou příliš individualističtí, než aby sebe sami upalovali. I proto čin Jana Palacha oslovil lidi zde i za hranicemi, proto se k jeho činu kladně vyslovil tehdejší papež Pavel VI., Russel, Golo Mann, Přemysl Pitter, Anastáz Opasek, Jan Milíč Lochman. Pojmenovány po něm byly desítky náměstí a ulic.

Mám ráda výrok českého filozofa Emanuela Rádla, že skutečnost netvoří jenom událost sama o sobě, ale i smysl a význam, který jsme jí dali. Ten smysl Palachovy oběti se v prvních letech zdánlivě vytratil. A já se bála za zemřelého, ale i za jeho maminku, že bude zapomenut.

Teprve za dvacet let, v lednu 1989, se opět kvůli němu naplnila náměstí. Lidé se rozpomenuli a averze proti komunistickému režimu se změnila v celotýdenní demonstrace, které zase zpětně vyprovokovaly k přemýšlení další tisíce lidí. Tak se mu to přece jen podařilo, říkala jsem si, když jsem odcházela z těch pouličních bojůvek.

Toto všechno jsem si znovu uvědomila, když jsme včera diskutovali na filozofické fakultě se současnými studenty a studentkami v posluchárně, do které chodil kdysi taky Jan Palach. Nepřála bych těm dnešním studentům a studentkám, aby byli vystaveni obdobným existenciálním zkouškám!

Jen bych jim chtěla říci, že pouze vrůst a vnořit se do zafixovaných, pohodlných poměrů vytvořených předchozími, je zrada na možnostech, které každé mladé generaci dává sám život.